

Farmaceuter uden Grænser
på
Nkoaranga Hospital
Tanzania
2007-08

Karibu

Farmaceuter uden Grænser

Farmaceuter uden Grænser – DK (FuG) er en privat humanitær organisation (NGO) der er specialiseret i farmaceutiske problemstillinger i udviklingslande. FuG arbejder for at forbedre udsatte befolkningers adgang til sundhedsydelser og lægemidler samt opbygge langsigtede løsninger for folkesundheden. FuG er den danske del af den internationale organisation Pharmaciens sans Frontières med hovedkvarter i Bordeaux, Frankrig. FuG blev stiftet i år 2000 og organisationen er stille og roligt vokset gennem årene og har i dag ca. 100 medlemmer – primært farmaceuter og farmaceutstuderende. FuG drives i det daglige af en bestyrelse og en række underudvalg.

FuG har siden 2004 samarbejdet med Mission for Essential Medical Supplies (MEMS) under Evangelical Lutheran Church in Tanzania (ELCT) som driver en række sundhedsklinikker og hospitaler fordelt over hele Tanzania. I 2004 havde FuG to farmaceuter udsendt til Marangu Hospital i det nordlige Tanzania. På baggrund af erfaringerne herfra er samarbejdet med MEMS fortsat og i perioden april 2007-oktober 2008 har tre farmaceuter været udstationeret på Nkoaranga Hospital i det nordlige Tanzania.

Tanzania

Tanzania er et fattigt land med en forventet gennemsnitlig levetid på godt 50 år. Ud af 1000 fødte børn dør 68 i det første leveår (i DK dør 4 børn pr. 1000 (2005, Udenrigsministeriet)). Tanzania er som størstedelen af det afrikanske kontinentet ramt af AIDS, og 7 % af befolkningen er smittet med HIV.

Det officielle sundhedssystem har, på trods af at sundhedssektoren har haft en høj prioritet i Tanzanias fattigdomsstrategi, ikke ressourcer og kapacitet til at yde basale sundhedsydelser til alle. Egenbetaling er derfor på visse områder en indbygget del af sundhedsvæsenet, hvilket har konsekvenser for Tanzanias fattige befolkning. En lang række organisationer – velgørende og religiøse – spiller derfor en afgørende rolle med at yde sundhedsydelser. FuG's samarbejdspartner i Tanzania, ELCT, er én af disse organisationer.

Nkoaranga

Nkoaranga er en lille landsby som ligger på vej op ad bjerget Mt. Meru i ca. 1700 meters højde. Vejen op til Nkoaranga sker af en snoet bjergvej gennem meget frodige områder og vegetationen byder på bananplantager og marker med grøntsager.

Nkoaranga Hospital hører under ELCT. Hospitalet yder basal service og er som de fleste sundhedsklinikker økonomisk presset og har begrænset ressourcer i form af uddannet personale og medicin.

Da FuG ankom til Nkoaranga i april 2007 var hospitalets apotek drevet af personale uden uddannelsesmæssige forudsætninger for at arbejde med lægemidler. Apotekets drift var en nedprioriteret opgave, så der manglede altid hænder – hvilket blandt andet førte til en lang kø af både patienter og sygeplejersker, der ventede på at få udleveret medicin.

Der var ikke overblik over den medicin, der var til rådighed, for lægemidlerne var spredt over fire rum forskellige steder på hospitalet. Recepterne var mangelfulde, indeholdte mange forkortelser, og der var typisk ikke angivet en diagnose.

Farmaceuter uden Grænsers arbejde på Nkoaranga Hospital

FuG arbejder ud fra et princip om hjælp til selvhjælp. Udsendte farmaceuter skal i tæt samarbejde med de lokale ansatte løse aktuelle opgaver og igangsætte projekter som kan styrke den lokale kapacitet, og som kan køre videre når FUG ikke længere er til stede – herunder ligger undervisningsaktiviteter. Forud for arbejdet på Nkoaranga Hospital havde FuG indgået en aftale med ELCT/MEMS omkring de overordnede opgaver, som der skulle være fokus på.

Udlevering af medicin fra apoteket

Da FuG startede på Nkoaranga Hospital var der ikke knyttet en person til apoteket som havde overblik over medicinbeholdningen såvel som forbrugsmønsteret og medicin blev opbevaret tilfældigt. Som konsekvens heraf var driften gennemgående irrationel, ressourcerne blev ikke udnyttet optimalt og mange arbejds gange var u hensigtsmæssige.

Den første store udfordring lå i at etablere et funktionelt lager- og bestillingssystem samt styringen heraf. Al medicin i apoteket blev omorganiseret efter ATC-kodesystemet, der blev indført et bin-cardsystem (lagerkort over ind- og udgående antal af vare) og de hyppigst anvendte lægemidler blev rykket frem til selve apoteket. Hermed blev der skabt overblik over lageret, og gennem bin-cards blev det muligt at få et overblik over det aktuelle forbrug.

Etablering af rationelle bestillings- og indkøbsrutiner har været en anden stor udfordring, da bestilling af medicin skete på en ukoordineret ad-hoc-basis. Med indførelsen af bin-cards blev det muligt at estimere det månedlige forbrug af lægemidler. Gennemgang af recepter fra udskrivende læger gav ligeledes overblik over udskrivningsvaner. Det blev hermed muligt at afgive samlede medicinordre på månedsbasis, indkøbe generiske lægemidler i større mængder for i sidste ende at opnå økonomiske besparelser.

Et veltrimmet apotek

Et vigtigt led i arbejdet har været at sikre Nkoaranga Hospital bedst mulige betingelser for at fortsætte de igangsatte aktiviteter på apoteket når FuG ikke længere var til stede. Udarbejdelse og implementering af retningslinier/guidelines og standard operating procedures (SOP) har været kerneelementer heri. Der er således blevet udarbejdet retningslinier for daglige opgaver i apoteket samt mere overordnede guidelines for håndtering af doneret medicin, forfalsket medicin samt rationel lægemiddelordination og anvendelse af generiske lægemidler.

De udsendte farmaceuter har ligeledes arbejdet for at styrke apoteket personalemæssigt. En forudsætning for bæredygtighed i udviklingsarbejdet har været udvikling af apotekets kompetencer på det farmaceutiske område. I anerkendelse heraf ansatte hospitalets ledelse i februar 2008 en lokal farmaceut, som frem til oktober 2008 fulgte de udsendte farmaceuters arbejde og gradvist overtog dette med henblik på videreførelse.

Doneret medicin

Mange udlændinge har gennem årene været tilknyttet hospitalet og det nærtliggende børnehjem. Nkoaranga Hospital har derfor modtaget store mængder af doneret medicin. Trods velvillighed har dette haft konsekvenser. Doneret medicin er ikke nødvendigvis "god medicin", idet medicinen for eksempel kan have overskredet holdbarhedsdatoen, være uvant for det lokale sundhedspersonale eller være påtrykt et fremmed og uforståeligt sprog.

FuG's første farmaceut blev mødt af flere rum fyldt med en blanding af doneret medicin og medicinsk udstyr. Ved flere lejligheder blev der stillet fyldte affaldssække med alt fra aflagte briller og tandpasta til hjemmestrikkede dukker, forskelligt medicin og blodtryksapparater. Dette gav et stort oprydnings- og sorteringsarbejde, hvor meget blev kasseret, men, som også gjorde, at den brugbare medicin blev brugt.

Arbejdet med doneret medicin har strakt sig over hele perioden, hvor FuG har haft tilstedeværende på Nkoaranga Hospital.

Oprydning i indholdet af en container fyldt med doneret medicinsk udstyr fra 1995

Undervisningsaktiviteter

En stor del af FuG's arbejde på Nkoaranga Hospital har haft fokus på undervisning af de lokale ansatte på hospitalet – apotekspersonalet, sygeplejersker, læger m.fl. Behovet for undervisning har været stort, da helt basale kundskaber i relation til rationel apoteksdrift og –arbejde ikke har været tilstede i nævneværdig grad.

Undervisningsaktiviteter er blevet gennemført løbende og ofte i forbindelse med daglige opgaver for at demonstrere hvordan konkrete opgaver mest hensigtsmæssigt løses. Opgaverne har omhandlet grundlæggende håndtering af lægemidler som optælling af tabletter, koncentrations- og styrkeberegning, etikettering, udlevering, patientvejledning og almen god apotekspraksis. Derudover har apotekets personale været med i udviklingen og ibrugtagningen af bin-cards, SOPs, brug af computer og specielt Excel ved varebestilling.

På initiativ af de udsendte farmaceuter blev der forsøgt etableret en lokal lægemiddelkomite. Lægemiddelkomiteen skulle fokusere på, hvordan Nkoaranga Hospital samlet set gennem en tværfaglig indsats kunne optimere lægemiddelordination og – anvendelse.

Afslutning på Nkoaranga Hospital

Oktober 2008 forlod den sidste udsendte farmaceut Nkoaranga Hospital og markerede dermed enden på halvandet års udviklingsarbejde. For alle involverede parter har det været et udbytte- og lærerigt projekt. Glædeligt er det, at apoteket på Nkoaranga Hospital har gennemgået en gennemgribende udvikling og dermed er blevet styrket på mange fronter – ikke mindst til gavn for patienterne knyttet til hospitalet.

FuG er blevet mødt med velvillighed og alle udsendte har haft et uforglemmeligt ophold. Udviklingsarbejde kræver dog til tider tålmodighed, vedholdenhed og vilje til at møde udfordringer. Vigtige lektier i den forbindelse er:

- En grundlæggende præmis for udviklingsarbejde er, at overordnede planer for aktiviteter skal udarbejdes i samarbejde med den lokale samarbejdspartner med henblik på at udnytte alle ressourcer bedst muligt. FuG har været gæst på Nkoaranga Hospital og har arbejdet under den lokale hospitalsledelses ansvar, hvis opbakning og støtte har været af afgørende betydning.
- I det daglige er det altafgørende, at lokalt ejerskab etableres. FuG er igangsætter og sparringspartner i forbindelse med initiering af lokal forandring. Konkrete opgaver skal gennemføres i tæt samarbejde med lokale ansatte der motiveres gennem tæt samarbejde som drives af synergi.
- Daglige opgaver i forbindelse med udviklingsarbejde skal planlægges og gennemføres med afsæt i lokale forudsætninger, der skal løbende bygges herpå og ansvar for konkrete opgaver gradvist overdrages.

På baggrund af erfaringerne fra Nkoaranga Hospital har FuG indgået aftale med MEMS om gennemførelse af et lignende projekt på Itete Hospital i det sydlige Tanzania med start forår 2009.

Støtte til Farmaceuter uden Grænser

Du kan støtte Farmaceuter uden Grænsers arbejde økonomisk på to måder; gennem medlemskab som koster 300 kr. årligt (150 kr. for studerende) samt gennem støttebidrag. Begge typer støtte kan ske ved indbetaling til konto nr.: 1551 1697 5788 med angivelse af hvilken type støtte der er aktuell. Angiver du din e-mailadresse, vil du modtage nyhedsbreve fra FuG.

Deltage i Farmaceuter uden Grænsers arbejde

Har du lyst til at være aktivt medlem i organisationen, er du altid velkommen til kontakte os for at høre nærmere – vi kan altid bruge flere kræfter i vores forskellige udvalg.

Farmaceuter uden Grænser

c/o Pharmadanmark

Rygårds Allé 1

2900 Hellerup

info@psfdk.dk

www.psfdk.dk / www.farmaceuterudengraenser.dk